

ΤΑΞΗ: Α΄ ΓΕΝΙΚΟΥ ΛΥΚΕΙΟΥ
ΜΑΘΗΜΑ: ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ

Ημερομηνία: Τετάρτη 4 Ιανουαρίου 2023
Διάρκεια Εξέτασης: 3 ώρες

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

ΘΕΜΑ Α

1^ο υποερώτημα

Σύμφωνα με τον συντάκτη του Κειμένου 1, η γλώσσα είναι ένα ευέλικτο και συνεχώς ανανεούμενο σύστημα επικοινωνίας που προσφέρει στους ομιλητές της τη δυνατότητα να τη χρησιμοποιούν με ποικίλους τρόπους. Πολλοί υποστηρίζουν πως είναι ένας ομοιογενής οργανισμός και κάθε παρέκκλιση από αυτόν θα έπρεπε να καταδικάζεται ως καταστροφή της. Ωστόσο, η δυναμική της επιτρέπει να εντάσσει στους κόλπους της όλες τις κοινωνιολέκτους και τις γεωγραφικές ιδιολέκτους ως αναπόσπαστο τμήμα της. (70 λέξεις)

2^ο υποερώτημα

Παραδείγματα μεταφορικής χρήσης της γλώσσας στην τρίτη παράγραφο του κειμένου είναι τα παρακάτω:

«βλέπουν τη γλώσσα σαν ένα ομοιόμορφο, αγκυλωμένο, σταθερό δημιούργημα, με λεία επιφάνεια και τέλειες γωνίες»

«Οτιδήποτε αποκλίνει από το μοντέλο που έχουν φτιάξει»

«καταστροφή, κατακρεούργηση, φθορά της γλώσσας»

«λέξεις που χτυπούν κατευθείαν στα εθνικά αντανάκλαστικά και στο ένστικτο της κοινωνικής επιβίωσης»

(Ο μαθητής καλείται να καταγράψει δύο παραδείγματα)

Ο συντάκτης επιλέγει τη μεταφορική χρήση της γλώσσας για να διεγείρει συναισθηματικά τον αναγνώστη σχετικά με την υποκειμενική άποψη για τον αρνητικό αντίκτυπο των αποκλίσεων από την αυστηρώς ομοιογενή μητρική γλώσσα. Χρησιμοποιεί απλό και καθημερινό λεξιλόγιο για να επικοινωνήσει μαζί του άμεσα. Με παρομοιώσεις («σαν ένα δημιούργημα») και μεταφορές («μοντέλο», «χτυπούν κατευθείαν») το ύφος γίνεται πιο παραστατικό και ζωντανό, καθώς απευθύνεται στη συγκινησιακή λειτουργία του αναγνώστη. Έτσι, ο λόγος του αποκτά μια φυσική ροή και το ύφος του γίνεται πιο γλαφυρό.

3^ο υποερώτημα

Στο δοθέν απόσπασμα ο συγγραφέας χρησιμοποιεί το α' πληθυντικό ρηματικό πρόσωπο («επιλέγουμε») και την προσωπική αντωνυμία («μας») για να προσδώσει στα λεγόμενά του αμεσότητα και να εντάξει τον εαυτό του στο σύνολο των ανθρώπων που χρησιμοποιούν διαφορετικό λεξιλόγιο και τρόπο έκφρασης ανάλογα με την επικοινωνιακή περίσταση. Το ύφος του είναι ζωντανό και οικείο και μέσα από την καθολικότητα που εκφράζει το α' πληθυντικό υπογραμμίζει το κοινό βίωμα όλων των χρηστών της γλώσσας.

Η φράση σε γ' πληθυντικό πρόσωπο θα μετατραπεί ως εξής:
«η επικοινωνιακή περίσταση και η ταυτότητα του συνομιλητή τους καθορίζουν το λεξιλόγιο και τον τρόπο έκφρασης που επιλέγουν»

Μετά τη μετατροπή αυτή το ύφος γίνεται πιο απρόσωπο και ουδέτερο. Ο συντάκτης παρουσιάζεται αποστασιοποιημένος και εκφράζει αντικειμενικά την άποψη πως οι άνθρωποι γενικά αλλάζουν τον τρόπο επικοινωνίας τους, ανάλογα με την περίσταση. Ο λόγος αποκτά περισσότερη σοβαρότητα, καθώς το μήνυμα μεταδίδεται ως μια γενικά αποδεκτή αλήθεια.

4^ο υποερώτημα

- α. Τα εισαγωγικά εδώ χρησιμοποιούνται για να μεταφερθούν αυτούσια τα λόγια ανθρώπων που κατηγορούν τη νέα γενιά για γλωσσική ένδεια.
- β. Η διπλή τελεία χρησιμοποιείται για να επεξηγηθεί ο εφήμερος χαρακτήρας της γλώσσας των νέων, που παρουσιάζεται μόνο στη νεανική ηλικία ενός ανθρώπου.
- γ. Το θαυμαστικό εδώ χρησιμοποιείται για να δοθεί έμφαση στην αξία της γλώσσας των νέων, καθώς ο συντάκτης σχολιάζει τη θετική της επίδραση.

ΘΕΜΑ Β

Κειμενικό είδος: Επιχειρηματολογικό κείμενο - προσχεδιασμένος προφορικός λόγος

Τύπος Κειμένου: Ομιλία

Πομπός: Ομιλητής/ομιλήτρια - εκπρόσωπος των συμμαθητών

Δέκτης: Συμμαθητές, καθηγητές και γονείς

Γλώσσα: Αναφορική λειτουργία

Ύφος: Σοβαρό με στοιχεία οικειότητας

Ενδεικτική προσφώνηση: Αγαπητοί συμμαθητές/τριες, Αξιότιμοι Καθηγητές, Κυρίες και Κύριοι

Πρόλογος:

Χαιρετίζω την πρωτοβουλία του σχολείου μας για τη διοργάνωση της εκδήλωσης με θέμα «Η γλωσσική έκφραση των νέων σήμερα και χθες» και αξιοποιώ την ευκαιρία ως εκπρόσωπος των συμμαθητών μου να αναδείξω το θέμα της ιδιαίτερης γλωσσικής έκφρασης των νέων. Αναμφισβήτητα, η γλώσσα δεν αποτελεί μόνο έναν κώδικα επικοινωνίας αλλά προσδιορίζει και τον τρόπο σκέψης ενός ατόμου. Εμείς, οι νέοι χρησιμοποιούμε έναν δικό μας γλωσσικό τρόπο επικοινωνίας με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά για πολλούς λόγους.

Κυρίως θέμα:

Α΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Λόγοι επιλογής ιδιαίτερης γλωσσικής έκφρασης από τους νέους

- Η νεανική γλώσσα είναι μέσο αντίδρασης και αμφισβήτησης απέναντι στις κατεστημένες αξίες, υποδηλώνει τον ανατρεπτικό και επαναστατικό τους χαρακτήρα και μέσω αυτής απορρίπτουν τους καθιερωμένους τρόπους συμπεριφοράς και τον γλωσσικό καθωσπρεπισμό.
- Η γλώσσα λειτουργεί ως συνεκτικός κρίκος που ενώνει τα μέλη της ομάδας των νέων και ως σημείο αναγνώρισης μεταξύ τους. Έτσι, η ένταξή τους σ' αυτήν επιβάλλει τη συμμόρφωση με τους γλωσσικούς τύπους που υιοθετεί.
- Επιθυμώντας οι νέοι ως ομάδα να αποκτήσουν ξεχωριστή ταυτότητα και να διαφοροποιηθούν από τους μεγάλους ωθούνται στην υιοθέτηση ιδιαίτερων τρόπων όχι μόνο ενδυμασίας, διασκέδασης αλλά και ομιλίας.
- Η οικειότητα και η αμεσότητα της εφηβικής επικοινωνίας γεννά και ανάλογες εκφράσεις. Παράλληλα, η γλώσσα των νέων η γλώσσα των νέων λόγω της ευρηματικότητας, της πρωτοτυπίας και της συνθηματικότητάς της είναι μια γλώσσα άμεση και δύσκολα αντιληπτή από τους ενήλικες.
- Εξαιτίας της παγκοσμιοποίησης και των μέσων κοινωνικής δικτύωσης εισέρχονται στην έκφρασή τους αγγλοαμερικανικά κυρίως δάνεια (λέξεις, αρκτικόλεξα, εκφράσεις) και γράφουν ελληνικές λέξεις με αγγλικούς χαρακτήρες (greeklish).
- Εξαιτίας της ελλιπούς διαμόρφωσης της προσωπικότητάς τους και του νεαρού της ηλικίας τους μιμούνται οτιδήποτε νέο, διαφορετικό, ασυνήθιστο γιατί φαντάζει στα μάτια τους πρωτότυπο και νεωτεριστικό.

Μεταβατική παράγραφος: (δεν είναι υποχρεωτική)

Ωστόσο, η υιοθέτηση της νεανικής γλώσσας δεν πρέπει να σημαίνει και πλήρη απόρριψη της μητρικής. Η επιβολή ορίων στη χρήση της από εμάς κρίνεται αναγκαία ώστε να μην αποτελέσει απειλή για την μητρική γλώσσα.

Β΄ ΖΗΤΟΥΜΕΝΟ: Όρια χρήσης της γλώσσας των νέων

- Οι νέοι να επιδεικνύουν κριτική στάση απέναντι στη χρήση της νεανικής γλώσσας και όχι τυφλή υιοθέτηση ενός στερεότυπου και υποβαθμισμένου λόγου με στόχο την ευρύτερη αποδοχή και την αποφυγή της περιθωριοποίησης από τους συνομηλίκους.
- Προσαρμογή της έκφρασης των νέων στα ευρύτερα γλωσσικά περιβάλλοντα, ώστε να αποφεύγονται παρερμηνείες και παρεξηγήσεις στην επικοινωνία με τους ενήλικες, που δεν είναι εξοικειωμένοι με αυτήν.
- Η γλώσσα των νέων να πορεύεται παράλληλα με τη μητρική γλώσσα και να μην την επισκιάζει. Χρειάζεται και η επαφή με το βιβλίο, η μελέτη του λεξιλογίου και η χρήση ευρύτερων λέξεων και φράσεων στην καθημερινή επικοινωνία, ώστε να τηρούνται στον προφορικό και γραπτό λόγο οι κανόνες της γραμματικής και του συντακτικού. Όλα αυτά συντελούν στη διατήρηση του σεβασμού προς τη μητρική γλώσσα.
- Αποφυγή βωμολοχιών/υβριστικού λεξιλογίου, εκτεταμένης χρήσης ξένων λέξεων και τεχνολογικών όρων που εκφράζουν την υποτίμηση της ελληνικής γλώσσας και υπονομεύουν την εκφραστική ικανότητα των νέων ανθρώπων.
- Η νεανική ιδιόλεκτος συνιστά απόδειξη της γλωσσικής δημιουργικότητας των νέων και δεν είναι ένας τυποποιημένος τρόπος έκφρασης. Καλό θα ήταν να εμπλουτίζουν συνεχώς τη γλώσσα με καινούργιες φράσεις και λέξεις, να ανανεώνουν συνεχώς το λεξιλόγιο, επιβεβαιώνοντας πως το νεανικό ιδίωμα μπορεί να είναι δημιουργικό, ευφάνταστο και χιουμοριστικό.
- Υιοθέτηση μιας γλώσσας των νέων με ηθικό προσανατολισμό. Με πρωτότυπο γλωσσικό τρόπο το νεανικό ιδίωμα να εκφράζει τον σεβασμό στους θεσμούς, την παράδοση, την ιστορία, τον πολιτισμό, να απορρίπτει τις διακρίσεις και κάθε μορφή ανισότητας και να πρεσβεύει τις ανθρωπιστικές αξίες.

Επίλογος

Αγαπητό ακροατήριο/ Αγαπητοί προσκεκλημένοι,

Γίνεται, λοιπόν, σαφές από όσα αναφέρθηκαν ότι δεν πρέπει να δαιμονοποιείτε (ή εναλλακτικά: μη σπεύσετε να καταδικάζετε απερίφραστα) τη γλώσσα μας, καθώς χαρακτηρίζει τους νέους κάθε εποχής. Άλλωστε, με την πάροδο των χρόνων αυτή περιορίζεται ή εγκαταλείπεται, γιατί αφενός οι νέοι ενηλικιώνονται και αφετέρου η ένταξή τους στον εργασιακό χώρο επιβάλλει διαφορετική γλωσσική έκφραση. Άλλωστε και εσείς δεν ήσασταν κάποτε νέοι;

Ενδεικτική αποφώνηση:

Σας ευχαριστώ για την προσοχή σας.

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(α)****ΘΕΜΑ Γ**

Προσωποποίηση: «(η γλώσσα μου) διηγούμενη με πάθος μύθους και ιστορία / με πολεμικές ιαχές βαμμένες με αίμα / δαφνοστεφανωμένες με ανδρεία»: Η γλώσσα με αυτή την προσωποποίηση εμφανίζεται ως μια οντότητα, η οποία αφηγείται με συναισθηματική ένταση ιστορίες, πραγματικές και μη, με πολεμικό περιεχόμενο, εκφράζοντας τη δυναμική, ενεργητική ικανότητά της να αποτυπώνει καταστάσεις που χαράσσονται στη μνήμη και αποτίουν φόρο τιμής στο παρελθόν.

Μεταφορά: «Διαπερνά τα εγκεφαλικά κύτταρα / και φωτίζει τη σκέψη μου»: Η γλώσσα αντιμετωπίζεται από το ποιητικό υποκείμενο ως μια ενέργεια που διατρέχει το μυαλό του και δίνει περιεχόμενο στην σκέψη του. Εδώ διαφαίνεται η σύμφυτη σχέση της σκέψης με την έκφραση. Χωρίς τη γλώσσα, νους και σκέψη θα παρέμεναν στο σκοτάδι και στο ανέκφραστο.

Αντίθεση: «(η γλώσσα μου) καταπραΰνει ή τονώνει»: Μέσα από αυτή την αντίθεση αισθητοποιείται το γεγονός ότι με τον τρόπο που χρησιμοποιείται η γλώσσα μπορεί κάποιες καταστάσεις να αποδοθούν με μικρότερη ή με μεγαλύτερη ένταση, «καταπραΰνοντας ή τονώνοντας» τις.

Επανάληψη: «μου»: γίνεται ευρεία χρήση της προσωπικής αντωνυμίας, με την οποία αφενός δηλώνεται μια κτητική σχέση του ποιητικού υποκειμένου με την γλώσσα και αφετέρου μετουσιώνεται το ποίημα σε μια προσωπική του εξομολόγηση, για να εκφραστεί η προσωπική οπτική του γωνία για την αξία της γλώσσας.

(Η απάντηση είναι ενδεικτική. Επίσης στο Κείμενο 2 υπάρχουν: το σχήμα άρσης και θέσης, επίθετα, εκτεταμένη χρήση ρηματικών συνόλων)

ΘΕΜΑ Δ

Το ποιητικό υποκείμενο, φορτισμένο συναισθηματικά για τη γλώσσα του, διακρίνεται από υπερηφάνεια γι' αυτήν. Μέσω της αδιάσπαστης συνέχειας της γλώσσας νιώθει ότι μπορεί να επικοινωνεί με το παρελθόν και τους προγόνους («με φωνή προγόνων και αγωνιστών του εικοσιένα») αλλά και να δημιουργεί διαύλους επικοινωνίας με τις μελλοντικές γενιές («εξακοντίζεται στο σύμπαν»). Για εκείνη η γλώσσα είναι φορέας αξιών και ιστορίας («σηκώνει λάβαρα απελευθέρωσης / διηγούμενη με πάθος μύθους και ιστορία»). Τέλος, η αναφορά της γλώσσας ως «μεγαλειώδους» εκφράζει ακριβώς τη σπουδαιότητά της, καθώς το ποιητικό υποκείμενο την οραματίζεται να έχει κυρίαρχο ρόλο σε ένα παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον («τείνει δυναμικά το χέρι μου / σε μια παγκόσμια χειραψία με όλους τους λαούς, / τελεσιδικώντας για το διηνεκές της ύπαρξής της»).

ΕΠΑΝΑΛΗΠΤΙΚΑ ΘΕΜΑΤΑ 2023
Α΄ ΦΑΣΗ**E_3.Nλ1(α)**

Η αλήθεια είναι ότι προσωπικά συμμερίζομαι απόλυτα τα συναισθήματα του ποιητικού υποκείμενου για τη μητρική γλώσσα. Παράλληλα, αισθάνομαι καταξίωση μέσα από τη γλώσσα μου, καθώς μου επιτρέπει να εξωτερικεύω τον πνευματικό και ψυχικό μου κόσμο. Βρισκόμαστε και οι δυο - εγώ και η γλώσσα μου - σε μια αέναη επικοινωνία και συνδιαλλαγή, σε μια διαρκή αλληλεπίδραση που δεν έχει όρια και ημερομηνία λήξης. Η γλώσσα μου είναι μόνο δική μου. Είναι μοναδική για κάθε ύπαρξη. (153 λέξεις)

ΧΑΡΙΣΙΑΚΗ